

Amsterdamské víťazstvá

Filatelisticky boli Hry IX. olympiády zo všetkých doterajších najbohatšie počtom vydaných olympijských známok, do našich zbierok či exponátov prispeli nejednou lahôdkou. O návrhoch na olympijské príplatkové poštové lístky (I) už bola reč. Tie, ktoré unikli zničeniu, už zberatelia za dlhé desaťročia pátrania takmer všetky vystopovali. Bol to malý zázrak, keď mi majiteľ nevelkého, no očividne dobre „idúceho“ filatelického obchodu ukázal cez nepriestrelné sklo naraz dva kúsky. Poznal som ich jen z vyobrazení v špecializovanej filatelistickej literatúre a tu ho máš - niekoľko sto rokov od hlavného amsterdamského námestia som po takmer šesťdesiatich rokoch od ich vydania urobil „trefu“. V tom obchode ich iste hľadalo mnoho oveľa lepšie situovaných zberateľov, ako som bol ja. Prišiel som však v pravej chvíli. Tentoraz si šťastia sadlo na mňa. Čitateľ si môže povedať, že bolo asi unavené, iste to vravia i moji priatelia a zároveň konkurenti zo svetových filatelických kolbišť.

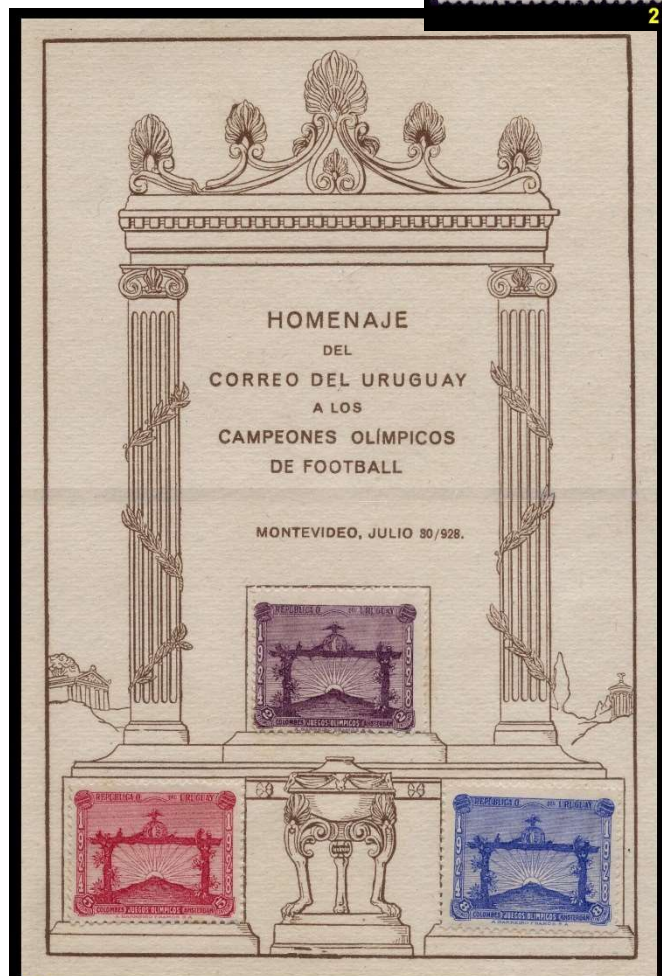
Je to možno v povahe Holanďanov, byť tolerantní... Prejavilo sa to v tom, že napriek obnoseným texaskám a vyradenej taške na plynovú masku, získanej za dve škatuľky marsiek na rozlúčku s vojenskou službou, som čímsi vzbudil dôveru majiteľa obchodu. Otvorom na vydávanie peňazí na pulte mi spoza skla, s priateľským komentárom cez reproduktor, dokonca tie poklady podal, aby som si ich prezrel. Netušil, že moja likvidita bola v porovnaní s vyslovenou sumou zanedbateľná. Priznal som sa však k insolventnosti bez bitky a požiadal ho o tri týždne trpezlivosti. Asi chápal môj pohľad dieťaťa pred hračkárstvom a sľúbil, že počká. Už v ten deň som začal akciu, ktorá prekročila oceán a viaceré hranice, aby sa nakoniec cestou vzájomnej spolupráce, ba takmer i hospodárskej pomoci skončila úspešne len tuto na „predmestí“ Bratislavy, vo Viedni, kde ma pri návrate „nález storočia“ čakal. Vďačím zaň skutočnej solidarite medzi filatelistami, ktorí chápu, lebo sú i sami pochopení. Nájst tých pravých priateľov však ani tam nie je ľahké, no tí moji, hoc i roztrúsení po svete, sú dobrá parta.

Až pod obratníkom Kozorožca žil istý čas priateľ zo školských lavíc. Doberal som si ho, že predáva dierkované rajnice na halušky a bryndzu – ako vrcholné produkty nášho priemyslu... Ale akosi tam vydržal a cestou pampami stihol i druhú vášeň – dierkované papieriky, ktoré „normálni“ ľudia hádzu i s obálkami, na ktorých sú

nalepené, do smetí. On nezahadzoval, nachádzal - i pre mňa.

Z malej veľmoci futbalu - Uruguaya prišla do Amsterdamu partia okolo legendárneho José Leandra Andradeho. Boli v nej siedmi statoční, ktorí získali zlato už v Colombes na VIII. OH v Paríži r. 1924. Obhajca titulu to nemal ľahké, finálový súboj s Argentínou sa musel po nerozhodnom

Pre slávu športu

výsledku 1:1 v prvom zápase opakovať. „Urus“ si jednogólovým víťazstvom napísali ďalšiu slávnú kapitolu svojich futbalových dejín. Veľký záujem o futbalový olympijský turnaj - prišlo 17 mužstiev - urýchlil rozhodnutie FIFA usporiadať prvé „vlastné“ majstrovstvá sveta. Futbalový svet sa zišiel o dva roky v Montevideu, aby videl, ako domáci vyhrávajú. A zas proti Argentíne, ktorá musela na svoj prvý titul čakať takmer polstoročie. Na amsterdamskom futbalovom turnaji sa zúčastnilo 238 hráčov, no ani jeden z Česko-Slovenska. Antverpská blamáž a neúspešný pokus o rehabilitáciu v Paríži rozhodli spolu s inými faktormi na dlhé desaťročia o našej neúčasti na olympijskom futbalovom turnaji. Vrátili sme sa naň až v 1964 na OH v Tokiu, Vytlačilova „druhá“ jedenástka získala striebro, no vtedy zas nemal futbalový turnaj ten pravý lesk. Kapitalistickí amatéri neboli socialistickým „štátnym“ amatérom dôstojnými súpermi.

To v roku 1928 si Uruguajci svojich „campeones“, ako sa patrí uctili. Vydali v duchu tradície spred štyroch rokov opäť trojkusovú sériu známok. Ich námetom je dosť pozoruhodná futbalová bránka: tyče sú kmene stromov zakončených rázsochami, v ktorých ako ražeň leží brvno. Na ňom je upevnená lopta a na tej sedí vták s rozpätými krídlami. Slnko zapadá (či vychádza), na tyčiach kvitnú kvety, proste idylka (2). Vzácnym kusom je pamätný list uruguajskej pošty s nalepenou olympijskou sériou, ktorý bol určený „zlatým chlapcom“ a vysokopostaveným činovníkom (3). Antické prvky úspešne ruší dekorácia štítu, ktorá je dokonale neštýlová, ale nakoniec: z Olympie je do Montevidea ďaleko. A aby mali filatelisti čo zbierať — známky sa vyskytujú i s „obrázkovým“ prepichom tvaru päťcípej hviezdy, resp. „listu“, ako ho poznáme z kariet (2). Vidno z toho, čo chodilo po rozume uruguajským úradníkom. Takto označené známky sa totiž používali pre potreby štátnej služobnej korešpondencie.

MUDr. PETER OSUSKÝ, CSc.

Zlatá bodka v Amsterodame

Československo zastupovalo na kolbištiach IX. OH 69 športovcov v trinástich športoch. Pohľad do neoficiálneho hodnotenia krajín dokazuje, že sme si udržali 12. miesto, ktoré získalo 124 reprezentantov na predchádzajúcich hrách v Paríži. Jednu z dvoch zlatých medailí priniesli z Amsterdamu gymnasti. Tak ako Bedřich Šupčík v Paríži i Ladislav Vácha dokázal, že sokolská gymnastická škola predstavuje stále svetovú špičku. Zvítazil na bradlách, bol druhý na kruhoch a spolu s družstvom vybojoval striebro. Ďalšou medailou prispel

do sokolskej kolekcie Emanuel Löffler, ktorý bol za Váchom na kruhoch tretí. Víťazom sa v tejto náročnej disciplíne stal kráľ juhoslovanských gymnastov a veľký rival našich borcov Leon Štukelj. Naši slovanskí bratia prevzali ideu sokolstva a z jeho základov sa dopracovali na stupne najvyššie. Tradičné sokolské zlety (1) boli manifestáciou Slovanskej vzájomnosti a nechýbali na nich delegácie bratských organizácií. Štukelj bol však výnimočným zjavom. Už na OH v roku 1924 získal zlato vo viacboji a na hrazde,

Pre slávu
športu

pričom na „svojich“ kruhoch bol druhý - za Váchom. V Amsterdame priviedol Juhosláviu na 3 miesto v súťaži družstiev. Škoda, že hospodárska kríza a veľká vzdialenosť znemožnila gymnastom oboch krajín účasť na OH v Los Angeles v roku 1932. No ešte po dvanástich rokoch od svojho prvého olympijského triumfu získal Štukelj na kruhoch striebro na OH v Berlíne. A hoci ho opäť porazil čs. gymnasta - Alois Hudec, zostal nezabudnuteľným. Prežil tak vlastne tri generácie súperov, ktorí s nim museli vážne rátať. Na poštovom lístku vydanom v roku 1948 na počesť XI. všesokolského zletu, posledného, ktorý nastupujúca totalita nestihla prekaziť, vidíme družstvo čs. gymnastov, ktorého členovia získali mnohé vavríny na vrcholných gymnastických podujatiach (2).

Na druhú zlatú medailu musela naša výprava čakať až do konca. Už tradične je záverečnou olympijskou disciplínou jazdecká Veľká cena národov v skoku. Pred očami kráľovnej Vilhelminy - ktorá sa tentoraz na štadión, na rozdiel od otváracieho ceremoniálu, vybrala osobne - ju po dramatickom boji získal kapitán František Ventura. Jeho posledný skok znamenal v druhom rozskakovaní víťazstvo, keď po prvom parkúre ostalo sedem jazdcov bez trestných bodov. Rozhodovalo sa na dvoch prekážkach: 160 cm vysokom jednoduchom plote a rovnako vysokom, no dva metre širokom dvojitom plote. Bola to prekážka, aká nebola dovtedy na verejných pretekoch prekonaná. V hre už boli v tom čase len traja. Švajčiar Kuhn zhodil hneď prvé brvno druhej prekážky. Francúz Balanda, keď sa už zdalo, že má obe úspešne za sebou, prišiel o body tým, že jeho kôň zadnou nohou pri

preskoku o brvno zavadil. To spadlo a kpt. Ventura stál pred životnou šancou. Jeho kôň Elliot po úspešnom absolvovaní prvej mohutným skokom prekonal i tú druhú strašnú prekážku a náš reprezentant prevzal z rúk kráľovnej medailu najcennejšiu. Týmto skokom sa dostal i na čs. známku (3), na ktorej je zachytený - v pozadí s typickými úzkymi amsterdamskými domami, mostami nad kanálmi a vežou olympijského štadióna s planúcim ohňom, dejiskom jeho triumfu, ktorý ostal v dejinách nášho jazdeckého športu ojedinelým. Pozorný filatelista s istými jazykovými znalosťami si však na známke všimne malú chybu. Na olympijskej veži je nápis „Jeux olympique“, čo je pravopisná chyba. Ide predsa o hry, nie o hru, a preto by malo byť i prídavné meno v množnom čísle – olympiques. Opušťme však pani Anne Podzemnej, priekopníčke čs. známkovej tvorby venovanej športovej tematike, tento malý omyl. Nie je v tejto oblasti ojedinelý. Z omylov, často závažnejších, na olympijských a športových známkach by sa dala zostaviť celá zbierka. Od rýchlokorčuliara na krasokorčuliarskych „kanadách“ až po voľnoštyliarov bojujúcich medzi povrazmi boxerského ringu (4, 5).

Verme, že nové časy privedú náš jazdecký šport k novej renesancii. O tom, že sa musíme vracieť ďaleko do histórie, svedčí fakt že prvú jednotku jazdeckej polície hlavného mesta Prahy dnes pripravujú pamätníci v požehnanom veku osemdesiatich rokov. Verme, že vodné delá a iné perly z arzenálu totality ustúpia ušľachtilému štvornohému tvorovi, ktorý patrí k človeku už tisícročia.

MUDr. Peter OSUSKÝ, CSc.

Úspech Rembrandtových rodákov

Hry IX. olympiády vošli do histórie ako všestranne úspešné. Prelomom {zlo rozšírenie účasti žien-športovkyň na OH. Bolo predovšetkým zásluhou Medzinárodnej federácie ženských športov, ktorej spoluzakladateľom bolo i Československo. Už v roku 1922 bola v Paríži usporiadaná ženská olympiáda. Názov tohto podujatia bok síce na návrh našich činiteľov neskôr zmenený na Svetové ženské hry, ale ženský šport prerazil i na skutočných olympiádach. Mimochodom, koncom leta 1930 sa dejiskom III. svetových ženských hier stala Praha. Túto udalosť si pripomenula príležitostnou pečiatkou i naša pošta (1).

Z antických olympijských hier boli ženy vylúčené dokonca i ako diváci, hádam z dôvodov ochrany „verejnej morálky“? V antike muži totiž, ako je známe,

súťažili vo všetkých disciplínach nahí. Nuž nech to už bolo akokoľvek, staromilstvo a ortodoxný konzervatizmus niektorých členov MOV bol i po tisícročiach neľahkou prekážkou. Ľady však už povolili a odplávali práve amsterdamskými kanálmi.

Naša výprava sa s Amsterdamom rozlúčila Venturovou zlatou olympijskou medailou. Nemenej slávnou postavou olympijského parkúru bol slobodný pán (rozumie sa ako šľachtický titul, nie ako výzva pre vtedajšie fan-kluby nepľnoletých ctiteľiek!) s dlhým menom: Friedrich von Langen-Parow. V drezúre jednotlivcov získal svoje prvé zlato a svoje družstvo doviedol k druhému. Menej zbehlý čitateľ nech sa nediví cylindru na jeho vavrínmi ovenčenej hlave (2), tento

Pre slávu športu

doplňok je povinnou súčasťou pretekárskeho „dresu“ v „buržoáznej“ jazdeckej disciplíne, akou drezúra tradične je. V drezúre sme mali v Amsterdame zastúpenie v súťaži jednotlivcov i družstiev. Otto Schöniger sa umiestnil na 10. mieste spomedzi 29 súťažiacich z 12 krajín a naše družstvo prispelo do olympijského bodovania 2 bodmi za 5 miesto. Boli to dodnes v tejto disciplíne body posledné...

Úspech amsterdamských hier chceli Rembrandtovi rodáci zopakovať i v roku 1992. Amsterdam kandidoval na usporiadanie XXV. letných olympijských hier, no dostal súpera nad iných ťažkého. Barcelona sa presadla i proti Birminghamu a ďalším uchádzačom. A nám, filatelistom, tento neúspešný pokus o reprízu úspechu natrvalo pripomína odtlačok výplatného stroja prípravného výboru hier (3).

Naša kapitola venovaná IX. OH sa končí a na záver zostala skutočná filatelistická lahôdka. Ide o doporučené zaslanú celistvosť, ofrankovanú presne podľa poštového tarifu do vzdialenejšieho európskeho zahraničia. Na rube obálky je i prichodzia pečiatka, ako sa v tých starých dobrých časoch na doporučenej zásielke patrilo. Najvzácnejším prvkom tejto celistvosti

je však provizórna doporučovacia nálepka, kde je na prázdnom poličku nad číslom ručnou gumovou pečiatkou vo fialovej farbe natlačené „Amsterdam stadion“, Pošta na štadióne totiž fungovala len ako dočasná — počas hier, a tak sa šetrným Holanďanom nezдалo racionálnym vytlačiť zvláštne R-nálepky. Veď kto nakoniec posielal pozdrav z olympiády doporučené - a takej pošty prešlo poštovými schránkami na štadióne najviac. A tak sme pri koreni tejto veľkej vzácnosti. Paradoxom je, že vzácnejšou než iné ju robí práve skutočnosť, že na obálke nie je „filatelisticky“ nalepená celá séria, čím by bolo výrazne prekročené potrebné poštovné. No tí, ktorí sa vtedy chceli dakomu z nášho „košiara“ zavďačiť, na obálku nalepili zväčša práve celú sériu. A tak sa stalo, že správne ofrankované obálky sú šľahačkou na amsterdamskej filatelistickej torte (4).

A úplne na koniec jedna oprava. V jednej z predchádzajúcich kapitol došlo k zámene obrázka a neuvěřejnili sme estónsky kašet, propagujúci miliónovú výhru v olympijskej lotérii. Tak je tu dnes (5), je natoľko známy, že si to zaslúži. I keď nestojí milión...

MUDr. Peter OSUSKÝ, CSc.

Hry „na konci sveta“

Los Angeles, americké veľkomesto na pobreží Pacifiku, sa o udelenie práva usporiadať letné olympijské hry uchádzal už v roku 1924. Presadil sa však „Coubertinov“ Paríž túžiaci po rehabilitácii za neúspech z roku 1900. Už druhý raz odsunutý Amsterdam dostal

nasledujúce hry, a kandidatúra metropoly Kalifornie sa opäť odročila. Ďalší odklad sa však nekonal, a tak sa Američania v roku 1932 konečne dočkali. Dočkali sa dokonca dvoch olympijských sviatkov, lebo Lake Placid usporiadal III. zimné olympijské hry.

Pre slávu športu

Treba povedať, že napriek medzičasom vypuknutej svetovej hospodárskej kríze sa organizátori hier nedali zahanbiť. Nákladom 1 500 000 „tvrdých“ dolárov (reálny kurz dnešného k vtedajšiemu je 20:1) bol postavený do tých čias najväčší olympijský štadión Coliseum. Priaznivci športu ho poznajú z prenosov z XXIII. OH, ktoré sa po 52 rokoch konali opäť v Los Angeles, a i to je dôkazom veľkorysosti jeho budovateľov. Jeho kapacita je 105 000 sediacich divákov a obklopujú ho ďalšie športoviská sústredené v Olympijskom parku. Impozantná „brána“ štadióna je námetom príležitostnej pečiatky americkej pošty (1), ktorú používali počas filatelickej výstavy v metropole amerického filmu Hollywoode.

Vzácnym dobovým filatelic-kým dokumentom je obálka organizačného výboru hier (2), i keď treba povedať, že ide o prvok, ktorého výskyt v kvalitnom exponáte musí byť obmedzený na skutočne výnimočné kusy. Všeobecne sa za nefilatelistický prvok považuje adresa príjemcu bi odosielateľa, hoc by ním bol i sám Coubertin a celistvosť by bola historicko-dokumentačne muzeálnou perlou. Samozrejme dva-tri vzácne kúsky tohto typu exponát oživia a jury by ich mala posúdiť tolerantne. Zanecháme však exkurziu do teórie námetovej filatelie. Moja obálka má totiž aj významný skutočne filatelistický prvok. Použitá olympijská známka (3) s námetom zakľaknutého šprintéra pred štartom nesie na obálke pečiatku dňa otvorenia olympijských hier!

Krajina neobmedzených možností, hoci sama prvá obeť hospodárskej recesie, pripravila nové, veľkorysé vymoženosti i pre novinárov. Na tribúne olympijského štadióna mali novinári okrem 800 rezervovaných miest prvý raz k dispozícii i ďalekopis. Už v roku 1932 hrala pri otvorení 1000-členná kapela a spieval 1200-členný zbor.

Žiaľ, tých, pre ktorých je olympiáda miestom športového zápolenia, bolo značne menej ako spomínaného hudobného sprievodu. Ak prišlo do Amsterdamu takmer tritisíc športovcov zo 46 krajín, bolo ich v Kalifornii len 1338. Na dlhú cestu sa vydali z 37 krajín, pričom niektoré z nich mali symbolické zastúpenie jedným či dvoma účastníkmi.

Dlhá cesta loďou nebola lacnou záležitosťou. A to ešte čakala olympionikov cesta vlakom naprieč Spojenými štátmi. Niet divu, že ani malé Československo si nemohlo dovoliť viac než skromnú 7-člennú výpravu, ktorá bola našou najmenšou v dejinách OH, ak nerátame premiéru samostatnej českej účasti na OH v Paríži. Do Los Angeles pritom cestovala len vďaka verejným zbierkam. Pozoruhodným dokumentom tej doby je obálka (4), ktorá nesie okrem známok s portrétmi prezidenta Washingtona a Franklina i dve americké 5c známky k X. OH, opečiatkované pečiatkou americkej lodnej pošty, i dve pekné olympijské vinety. Vzácnu ju však robia prídavné pečiatky (kašety) tzv. katapultových letov. Už som sa zmienil o fakte, že prelet celej šírky Atlantiku nebol v tých časoch každodennou vecou. Kratšie trate sa však už lietali spoľahlivo. Snaha urýchliť poštové spojenie medzi kontinentmi viedla k tomu, že na palubách veľkých zaoceánskych parníkov bolo na zvláštnom katapultovacom zariadení umiestnené malé lietadlo. Fungovalo to vlastne na princípe praku, rozjazdová dráha sa na loď nevošla. Vymrštené natúrované lietadlo v oblasti možného doletu k pobrežiu vyrazilo urýchliť cestu pošty k cieľu. Za to sa, samozrejme, muselo priplatiť. Z toho dôvodu obálka nesie i nemeckú leteckú známku s nemeckou pečiatkou lodnej pošty. I keď si ju adresát, ktorý je totožný s odosielateľom, vlastne kedysi vyrobil pre vlastné potešenie, je dnes vzácnym dôkazom rozvoja leteckej, no hlavne poštovej prepravy v 30. rokoch nášho storočia.

MUDr. Peter OSUSKÝ, CSc.

PREHLAD SLOVENSKÝCH ŠPORTOVÝCH PRÍLEŽITOSTNÝCH POŠTOVÝCH PEČIATOK 2017

1.

2.

3.

4.

1. - 06.01.2017, BANSKÁ BYSTRICA 1, Banská Bystrica – Európske mesto športu 2017
2. - 13.03.2017, STARÝ SMOKOVEC, Mesto Vysoké Tatry, Výstava Šport a Vysoké Tatry vo filatelii
3. - 26.05.2017, POPRAD 1, 44.ročník RALLYE TATRY, Majstrovstvá Slovenska
4. - 26.08.2017, SLIAČ, SIAF 2017, Medzinárodné letecké dni

5.

6.

7.

5. - 07.09.2017, BRATISLAVA 1, Václav Nedomanský – hokejová legenda
6. - 08.09.2017, BRATISLAVA 1, World Olympic Collectors Fair, Bratislava (Svetový zberateľský veľtrh)
7. - 01.10.2017, KOŠICE 1, Medzinárodný maratón mieru, 1924 – 2017

spracoval PO (stampk@atlas.sk)

Poznačte si v kalendári

WORLD STAMP EXHIBITION

**PRAGA
2018**

- Tradiční filatelie
- Poštovní historie
- Otevřená třída
- Moderní filatelie
- Jednorámové exponáty
- Filatelistická literatura

SVĚTOVÁ VÝSTAVA POŠTOVNÍCH ZNÁMEK PRAGA 2018

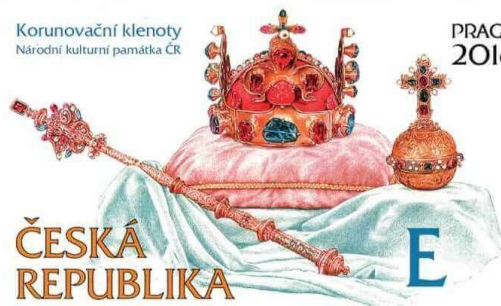
15. až 18. srpna 2018

www.praga2018.cz

Specializovaná světová výstava poštovních známek pod patronátem FIP a s uznáním FEPA

koná se u příležitosti oslav:
 100 let od konce I. světové války
 100 let od vzniku ČSR
 100 let od vydání prvních známek a celin Československa
 100 let od založení Poštovního muzea
 25 let od vzniku České republiky

Korunovační klenoty
Národní kulturní památka ČR

PRAGA
2018

ČESKÁ
REPUBLIKA

E

Stručně na závěr:

1.

2.

3.

4.

5.

9.

6.

7.

8.

1. Polsko, 4.2.2018, 75 nedožitých let Wandy Rutkiewicz, první ženy na Everestu
- 2.-3. Monako, 8.2.2018, Rolex Monte-Carlo Masters 2018
- 4.-5. Monako, 19.2.2018, Legendy F1, Jim Clark
- 6.-7. Indie, 28.1.2018, Dr. Talimeran Ao, první kapitán indického fotbalového mužstva
- 8.-9. Monako, 19.2.2018, Legendární vozy – Lotus 49, Mercedes Benz W196

Do dnešního čísla přispěli: Radek Jásek, Laco Kajaba, Pavol Ondráška a Peter Osuský. Všem za to upřímně děkujeme a redakce se těší na další příspěvky i od Vás.

Uzávěrka příštího čísla je 1. červen 2018

Zpravodaj České asociace pro olympijskou a sportovní filatelii při České olympijské akademii Českého olympijského výboru a samostatné odborné společnosti Svazu Českých filatelistů

adresa: Vašátkova 2, 198 00 Praha 9, tel. 739 033 170

[HTTP://WWW.OLYMP-SPORT.CZ](http://www.olymp-sport.cz)

Předseda Josef KOČÍ, Okružní 7, 779 00 Olomouc
Čest. předseda Jaroslav PETRÁSEK, Zborovská 1025, 282 01 Český Brod
Místopředseda Ladislav JANOUŠEK, Vašátkova 2, 198 00 Praha 9
Sekretář Václav DIVIŠ, Pavrovského 14, Praha 13
Redaktor Jan PETRÁS, U lesíčka 5, 620 00 Brno
Knihovnick Radek JÁSEK, Havlíčkova 271, 281 21 Červené Pečky

joseph.koci@seznam.cz
petrasek@olymp-sport.cz
ladajan55@seznam.cz
divis@olymp-sport.cz
petras.jan13@seznam.cz
radek.jasek@seznam.cz